

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Adversvs Omnia Catabaptistarvm Prava Dogmata Heinrychi Bullingeri lib. IIII

Bullinger, Heinrich

Tigvri, 1535

VD16 B 9759

An uerbi diuini ministri ad opera manualia sint cogendi

urn:nbn:de:hbz:466:1-35433

quam aberrant. Docentis fidem, diligentiam, eruditionem, laborē & expensas probe expendunt, nec erunt ingrati auditores.

AN VERBI DIVINI MINISTRI
ad opera manualia sint cogendi.

S I M O N.

Nihil contradico his quæ ex scripturis tam clara adduxisti. At quod Paulus monet quodq; in se exprimit omnino præstabilius uidetur, nempe quod hi qui euangelium prædicant, manibus suis laborent 2. Thes. 3. Acto. 20. ne cæteris oneri sint. Non hæc negabis (ut puto) præsertim quum superius in catabaptistis hoc grauiter damnabas, quod ignaui aliorum labores absumerent. IOIADA. De his dixi nempe, qui inuocati & à deo non missi sese in officium prædicandi ingerunt, sua deserentes, ex alijs uiuunt, in manibus fabulamentis & seditiosis sermonibus populum seducentes. Longe secus de his iudico quos deus uocauit & misit, qui uerbum dei, iustitiam & ueritatem populo annunciât. Factum Pauli (quod satis dictum & probatum est) lex non est, sed singulare quoddam pro temporis ratione adsumptum, 2. Thes. 3. Nec quenquam à labore eximi uolo: qui non laborat non manducet. At diuersos esse labores nemo ne-

VII.
TRACT.

gare potest, ut sunt conditiones uariae, & uaria officia hominum. Vehementer errat si ad agriculturam aut figulinam omnes homines cogere quis uelit. SIMON. Quorsum tendas satis intelligo, duros & graues labores in nos reijcitis, uos leuioribus intenti persuadetis nobis uos graui labore oneratos esse. Ego certe persuaderi me non sinam. IOIADA. Laboras inuidia Simon quemadmodum olim Corinthij. Quamobrem coactus Paulus capite. 12. ecclesiam corpori humano comparat, quod ex uarijs membris tamen constat, unum tamen est. In ecclesia uaria sunt munia, uaria officia, nec ob id scindi debet. Et quemadmodum corpus non potest unum membrum tantum esse, ita nec ecclesia unum duntaxat habere potest officium. Membrorum uaria conditio, aliorum alia functiones, alia alijs praestant & c. Non secus est in ecclesia dei. Euangelij opus suum habet onus, praestantius quam ut corporis aut manuum labore impediat aut minuatur. Probabimus haec scripturis & exemplis apostolicis. 1. Timot. 4. Timotheum suum Paulus monet non ut corporalibus rebus sese implicet, sed ut lectioni attendat, exhortationi, doctrinae, ne negligat donum & c. Pauperibus necessaria ministrare, et eleemosynas distribuere, opera sunt quibus nec meliora nec digniora esse possunt, adhuc tamen apostoli uolebant his euangelij praedicationem postponere,

ACTO.

Sum p. h. opus
sunt h. omnes

Acto. 6. quanto minus proprijs curis & negotijs.
 Nec decere putamus, ut euāgelij præco τῶν ἐπι βίω-
 τικῶν distrahatur. Fieri enim non potest, quin si illis
 incūbat sollicitius, spiritualia interim negligentius exe-
 quatur. Grandis labor est satisq; ingens, si summa fi-
de & diligentia lectioni, exhortationi, & prædican-
do euangelio inuigilet. Quæ si pro dignitate tractare,
 uelit, uix suppetet tempus, tam abest ut manuaria ope-
 ri uacare possit. Vtrumq; si tentabit, neutri satisfaciet,
 ut non ab re Paulus dicat: Nemo qui militat, implica-
 tur uitæ negotijs. SIMON. Nolim ut deserto
 aut neglecto uerbo laboret, sed ut à prædicatione ad
 opus manuale, ab opere ad prædicationem uerbi muta-
 tis uicibus transeat. IOIADA. Perinde nimi-
 rum, ac si faber ferrarius ab incude ad focum se reci-
 pit, & pistor à subacta massa ad fornacem. Longe al-
 lia ratio est, quàm ut præco diuini uerbi à malleo &
 securi prædicationem mutuatur. Nemo recte utrisq;
 seruiat, quum sensus circa plura distracti alteri minus
 satisfacere possunt. SIMON. Quantus uero la-
 bor est dic quæso, ut horula una concionetur? Biblia
 plana sunt, & in procliu est ut quisq; ea legat, qui la-
 bor est facilis. Deinde omnia in Germanicam hodie
 uertūtur. Postremo spiritus sanctus omnia docet: quid
 adhuc desyderatur? IOIADA. Vobis quidem
 tam leuia & facilia ista uidentur, quos uix degustatis

*βιωτικὰ τὰ
 vitalia sic vocar
 q. paulus quæ ad
 corporis subsidium
 pertinent.*

elementis primis, spiritus uester ad tam alta rapit. Sed non satis expenditis, quanta & quam multa ad hanc rem requiruntur, & quanta suppellectile oporteat esse instructum eum, qui ceteros docendi munus suscipit. Hæc uero non expendere & illotis manibus rem tam sanctam aggredi, superioribus sæculis multa incommoda ecclesie Christi inuexit, quando muliones Romani & ineptissimi quicq; ad munus hoc diuinum adhibiti sunt. Non caret periculo sacrosanctas res ludibrio haberi & contemni: foelices certe essent artes, si de ijs soli iudicarent artifices. Quid uero in posterum ex contemptu & neglectu bonarum artium & sacrae scripturae, ex tam præcipiti & impudenti iudicio subnasci possit, prudens quisq; satis intelligit. Nos id deo committimus, & gratiam precamur. Sed tu dic Simon: An nõ Christus uitæ alimoniam, uestitum, & omnia necessaria se nobis daturum pollicitus est?

SIMON. Maxime, Matth. 6. alijsq; multis in locis. IOIADA. Quid ergo laboramus? Expectemus panem de cælo & columbam assatam ex alto deuolantem. SIMON. Quid adfers? Non sequitur, Deus pollicitus est uitæ necessaria, ergo nihil nobis laborandum: sed hoc potius, Deus promisit nobis necessaria, ergo nobis strenue & gnauiter laborandum, nec dubitandum quin deus sit adfuturus.

IOIADA. Cur ergo hic non sic colligitis?

DEUS

Simon 1mo 11 vs
92mo

Deus promisit nobis spiritum sanctum: ergo nobis anxie studendū & opera danda lectioni scripturarum, nec dubitandum deum daturum nobis spiritum suum, qui nos ducat in cognitionem uoluntatis suæ. Vos autem diuersum absurdissima collectione infertis, nempe sic: Deus promisit nobis spiritum sanctum, qui docturus sit nos omnia, nihil ergo scripturis, nihil literis, nihil studio opus est. Quibus uerbis tota scriptura enervatur & aboletur. His argumentis, friuolis nimirum & uanis, coram cæca et indocta plebe pugnatis. Si sapientiam inuocaueris inquit Solomon, & inclinaueris cor tuum prudentiæ, si quaesieris eam quasi pecuniam, & sicut thesauros effoderis illam, tunc intelliges timorem domini & scientiam dei inuenies, quia dominus dat sapientiam, & ex ore eius scientia & prudentia. Iam cogita & perpende quanto sudore, quibus expensis aurum è terra effodiât homines. Cur ergo hic tam desides sumus? Inuincibilis est labor in effodiendis metallis, & sæpe irreparabili iactura frustra laboratur, & cœlestis ille thesaurus sine sudore & studio acquiritur? Facilis est (ut inquis) bibliorum lectio, et pleraq; in Germanicam uersa extant. Quid uero hæc ad sensum qui in eis latet? Multum in his laborarunt ueteres Origenes, Tertullianus, Irenæus, Athanasius, Eusebius, Hieronymus, Augustinus, Ambrosius et cæteri scripserunt in hæc plures libros, neq;

Proverb. 2. 116

V. 1. 1. 6. m. 1. 2.
laborat. p. 1. 1. 1. 1.
1. 1. 1. 1.